

SKLADATEL A PEDAGOG **VADIM PETROV** (87)
VYPRÁVÍ SVÉMU SYNOVI O HUDBĚ A POZORUHODNÉM
OSUDU JEJICH RODINY, JEJÍŽ RUSKÉ KOŘENY JSOU
VÍCE NEŽ TISÍC LET STARÉ

TEXT VADIM PETROV S PŘÍSPĚNÍM MARKA STONIŠE
FOTO NGUYEN PHUONG THAO

Rozhovor s autorem nesmrtelné hudby k pohádkám, které provázejí už několik generací nejen českých dětí, jsme plánovali dlouho. Nakonec jsme zvolili poněkud **NETRADIČNÍ KLÍČ** – poprosili jsme, aby jej vedl jeho syn Vadim. Vznikl rodinný rozhovor, jenž má osobnější a hlubší rovinu než klasické „novinářské“ interview.

JSEM ČESKÝ MUZIKANT

ČASTO SE MĚ LIDI PTAJÍ, odkud jsme, podle příjmení hádají Bulharsko, ve spojení s křestním jménem to zase ukazuje na Rusko, můžeš k tomu něco říct?

Tatínek s dědečkem a babičkou pocházejí z Ruska. Babička patřila ke starému šlechtickému rodu knížat Repninů – Repninských. Snažil jsem se o historii naší rodiny zjistit víc, ale říkali mi: Nikam nepospíchej, až budeš starší, tak se všechno dozvíš.

Nechtěli o tom mluvit?

Báli se. Území Československa bylo zaplavené agenty NKVD.

Myslíš, že naši rodinu nějak sledovali?

Nikdy o tom rodiče nemluvili, jen jsem se občas dozvěděl, že někdo z ruských emigrantů zmizel. Říkalo se, že byl odvečen do Ruska a skončil v gulagu. Asi nás děti nechtěli ohrozit tím, že bychom něco věděli. Když mi bylo čtrnáct let, v roce 1946, jsem se dozvěděl,

že máme příbuzné v Belgii, podle toho, že jim tatínek poslal fotografii celé naší rodiny. Bylo to pro mne neskutečné překvapení. Byla to v té době jedna z mála možností, jak mohl tatínek poslat své sestře vzkaz, že jejich rodiče ještě žijí. Odpověď jsme ale nikdy nedostali. **Víš něco o samotném útěku vašich předků z Ruska?**

Jen útržky. Že rodina trpěla velkým hladem a snědli kdeco, také že moje babička našla mého tatínka na hromadě mrtvol, ale byl naštěstí jen postřelený, odtáhla ho domů a tam ho vykurovala, ale taky že vždy po sklizni vysypali valník melounů do studny a tak je uchovali do zimy nebo že se rodina podílela na vykoupení Tarase

Ševčenka z nevolnictví... Za vlády komunistů o tom, co bylo v Rusku, rodina nechtěla mluvit. Postupně zemřeli a já jsem se do konce jejich života víc nedozvěděl. Léta utíkala a já pomalu ztrácel naději, až nakonec v devadesátých letech synovec našel na internetu adresu „nějakého Michala Repnina“, žijícího v Paříži. Poslal mu e-mail, ale odpověď dlouho nepřicházela. Až za půl roku jsme v Praze dostali dopis, ve kterém byla fotografie naší rodiny poslaná do Belgie, právě té z toho roku 1946, s dotazem, zda s touto rodinou nemáme něco společného. Ukázalo se, že dopis z New Yorku poslala vnučka sestry babičky, kdysi žijící v Belgii, a „nějaký Michal Repnin“ byl kníže Michal

Repnin, vzdálený příbuzný žijící ve Francii. Byl to pro mne velký zážitek, když jsem se mohl na stará kolena seznámit s historií svých předků: knížat Repninů – Repninských. Až do jeho smrti jsme s Michalem Repninem byli v kontaktu. Daroval mi také svou knihu Les princes Repnine, kterou o rodině napsal. V ní se popisuje historie členů rodiny. Jsou tam i rodokmeny a životopisy maršálů, generálů, umělců i děkabristů. Měli

vždy blízko k ruským carům. Dnes jejich portréty zdobí Ermitáž v Petrohradě a o mnohých z nich se dočteme v ruské i zahraniční literatuře. Většina z nich musejí po ruské revoluci opustit vlast a jejich potomci ještě žijí po celém světě. Jsem šťastný, že se mi podařilo rozkrýt mé „celoživotní tajemství“, s mnohými osobnostmi navázat alespoň písemný kontakt a s mnohými se osobně setkat a spřátelit.

Myslíš, že to, že jsi byl potomek ruských emigrantů, ti nějak bránilo v kariéře nebo v životě?

Žádná emigrace není jednoduchá. A tak tomu bylo i u nás. Za první republiky, díky nadacím prezidenta T. G. Masaryka, tady mohli studenti z Ruska vystudovat a zcela rovnoprávně se dostat k práci. Tatínek vystudoval medicínu a stal se oblíbeným lékařem na Žižkově. Za protektorátu pracoval jako policejní doktor a snažil se

pomáhat svým pacientům, kteří se dostali do hledáčku gestapa. Gestapo také sledovalo i činnost ruských emigrantů. Několik dní po skončení války přišel k nám do bytu sovětský voják kapitán Puškarenko z vojenské kontrarozvědky SMERŠ, aby rozhodl o dalším osudu mého otce podle toho, jak se choval za války. Jednání se zúčastnili i příslušníci ilegální místní komunistické organizace, která během války sledovala činnost ruských emigrantů.

Takže ruské emigranty sledovalo gestapo i komunisté...

Ti potvrdili, že otec nikdy nekolaboval, snažil se pomáhat, a postavili se za něj. Často takováto návštěva skončila ale tak, že emigranty zatkl a odvelel do gulagu. Snad jeden z negativních dopadů mohl být ten, že v roce 1952, kdy jsem složil na výběrnou přijímací zkoušku na AMU, jsem z kádrových důvodů – jako syn bělogvardějce – nebyl přijat. Postěžoval jsem si svému strýci z matčiny strany a ten slíbil, že se poptá. Netušil jsem, že jeho dobrý kamarád je Václav Dobráš, profesor AMU a člen ÚV KSČ, se kterým chodí na pivo. Strýc se za mě přimluvil a za tři dny přišel dopis, že jsem byl přijat. **Nedávno jsi dostal nejvyšší státní vyznamenání, jež Rusko uděluje cizincům. Jak to vnímáš ty a jaké reakce ji zaznamenal?**

Beru to jako poctu a ocenění si vážím. Jsem český skladatel a jsem hrdý na to, že jsou mé skladby ve světě, tedy i v Rusku, oblíbené a přinášejí posluchačům i divákům radost. Uznávám skladatele, kteří píšou dramatickou hudbu nebo

se snaží objevovat něco nového. Respektuji to, ale moje cesta byla jiná. Chtěl jsem, aby moje hudba v lidech vyvolávala pozitivní pocit. Tak nějak přirozeně navazuju na odkaz romantiků, ať to byl ruský Čajkovskij, nebo český Antonín Dvořák. Nikoho jsem nikdy nenapodoboval, ale romantismus je mi blízký. Toto ocenění chápu i jako gesto dobré vůle pro smíření své rodiny, z níž jsem nejstarší, s novým Ruskem. Myslím, že se staré křivdy nemají přenášet na nové generace.

Jak se díváš na současnou protiruskou náladu v části české společnosti? Kdo není s námi, je s Putinem...

Nelíbí se mi to. Jsem tady doma. Československo nabídlo mé rodině azyl a moc si toho vážím. Na druhou stranu, krev není voda a celá rodina má kořeny v Rusku. V roce 1989 jsme se rozhodli, že budeme patřit k Západu nejen svou historií, ale i co se týče politické, ekonomické a hodnotové orientace. Avšak to neznamená, že se musíme vzdát své vlastní identity. A ta se po staletí tvořila nejen tou západní kulturou, ale faktem, že jsme na hranici mezi Východem a Západem. Úplně stejně o nás uvažovala i sovětská moc – že jsme její západní hranice, na které je třeba stavět zátaras. Náš prostor tady bude vždy předmětem zájmu obou stran. Neměli bychom se zříkat sami sebe jen proto, že jsme si vybrali jiný tábor.

Tak Rusko hodně ovlivnilo dvacáté století...

Německo také. Stejně tak Amerika, Francie, Británie... Vždycky

se nacházelo mocenské a ideologické zdůvodnění plánovaných nebo již probíhajících výbojů nebo, chceš-li, obrany, jež ve svém výsledku přinášely neštěstí a smrt nekonečného počtu lidí. Co lidstvo existuje, tak se nikdy nepodařilo jednou provždy udržet mír, a čím víc dochází k technickému vývoji, tím mohou být následky střetů brutálnější. Pamatuji se, jak jsme byli všichni rádi, když byl poražen fašismus, a nikdy bychom nevěřili, že za pár let začnou vznikat skupiny, které tyto myšlenky opět začínají prosazovat... proto jsem si možná vybral muziku. Ta nedělí svět na západní, východní, lidi bílé, černé, žluté, komunisty, kapitalisty...

Pojďme radši k muzice. Po Jaroslavu Ježkovi jsi pojmenoval školu, kterou jsi v Praze založil. Proč právě po něm?

Jaroslav Ježek, absolvent Pražské konzervatoře, je jedním z českých hudebních velikánů, jenž se specializoval a vynikl v hudbě populární, džezové a scénické, tedy v oborech, které se na konzervatoři nevyučovaly. Konzervatoř Jaroslava Ježka právě vyučovala v oborech, v nichž byl Jaroslav Ježek silný. Navíc, jako člověk velmi tíhl k vlastní zemi. Jeho tvorba byla sice obohacená světovými hudebními vlivy →

„BÁLI SE. ÚZEMÍ ČESKOSLOVENSKA BYLO ZAPLAVENÉ AGENTY NKVD.“

ními styly, ale dodneška je našim lidem blízká. Byla charakteristická. Jsem přesvědčen, že to bylo proto, že byl křtěný Vltavou. Miloval svou vlast.

Proč jeho dědicové dlouho nechtěli povolit užití jeho jména pro konzervatoř, kterou jsi založil?

Jednali jsme s nimi u paní Francis Ježkové na Floře, jednání byla zdoluhavá, a nejen s dědici. Například silné námitky proti měl Václav Holzknecht, tehdejší ředitel Státní konzervatoře, zřejmě chtěl zabránit vzniku konkurenční školy. Mimochodem nárůst popularity Lidové konzervatoře, a to i v zahraničí, mu vadil již dříve a různými způsoby se snažil její existenci zlikvidovat. Nakonec rozhodným postojem paní Ježkové bylo jméno schváleno. Po jednání jsem podepsaný dokument s průvodním dopisem osobně předal panu ministru školství Kadlecovi, ten jej schválil, ale několik dnů poté v rámci normalizačních čistek byl odvolán a dokument se ztratil.

Jak se vlastně tvořil koncept Lidové konzervatoře? Byla to první škola u nás, která učila pop-music a jazz. To bylo v plánu?

Nic takového jsem v plánu neměl, ale v roce 1958 jsem se stal vedoucím oddělení lidové zábavy Městského domu osvěty ÚNV hl. m. Prahy. Toto oddělení odborně dohlíželo na činnost muzikantů – lidových hudebníků, zpěváků, tanečníků, tanečních mistrů, kouzelníků, iluzionistů, provozovatelů kolotočů a houpaček i čarodějů vystupujících za úplaty v takzvaném vedlejším povolání. Bylo neuvěřitelné, kolik lidí s akademickým vzděláním si tehdy přivydělávalo hraním a v barech. Učitelé, páni profesori konzervatoře a další si nočním uměleckým životem přivydělávali k malým zaměstnaneckým plátům. Byla to pro mě jedinečná životní zkušenost.

Na co jsi dohlížel?

Jsem muzikant, šlo mi hlavně o to, jak se ti lidé chovali jako profesionálové. Psal se pomalu šestdesátý rok a atmosféra ve společnosti se začínala měnit. Byť stále byla doba oficiální sovětské estrádní muziky a častušek, muzikanti už v barech hráli západní repertoár. Ve světě sice startovala doba Elvise Presleyho, ale my jsme pořád ještě objevovali jazz. Lidé ho hrát neuměli, nebyla na to žádná škola, ale měli spoustu chuti tuhle muziku hrát.

xxxxx

VADIM PETROV Český hudební skladatel, klavírista a pedagog, autor hudby pro děti i dospělé. Je synem ruského emigranta lékaře MUDr. Vadima V. Petrova, potomka starobylého šlechtického rodu Repninů – Repninských s rodovou tradicí od roku 842. Vystudoval skladbu a hru na klavír na pražské AMU, koncem padesátých let založil Lidovou konzervatoř (po roce 1990 přejmenována na Konzervatoř Jaroslava Ježka), z níž vyšly desítky českých hudebních umělců. Za svůj život složil kolem 1400 skladeb, od symfonických básní, úprav lidových písní až po rozsáhlou tvorbu pro děti. Složil například hudbu ke *Krtečkovi*, *Krkonošským pohádkám* a desítkám televizních pohádek. Jeho syn Vadim Petrov (62) je hudebník, publicista, specialista na PR a management. Po listopadu 1989 působil ve vládních službách, spolupodílel se na reorganizaci českých tajných služeb. Tuto zkušenost využil ve svém románu *Muž, který nevrhá stín* (2017). Je členem Rady pro rozhlasové a televizní vysílání.

Tehdy jsem dostal nápad, že založíme školu, která by právě těmto barovým muzikantům pomohla a kde by moderní populární hudbu mohli naučit.

Založit jazzovou školu v tehdejší sovětském satelitu ale nemohlo být jednoduché...

Ani v Evropě tehdy podobných škol moc nebylo. Ale začali jsme nejdřív jen od kursů takzvané Lidové konzervatoře. Neměli jsme žádnou metodiku a museli jsme se spolehnout na osobnosti. Škola měla okamžitý úspěch. A to je zásluha prvních učitelů. Jen tak namátkově mohu jmenovat Karla Krautgartnera, Jana Rimona, Harryho Macourka, Roberta Rosnera, Jaroslava Gleicha, Karla Velebného, Jiřího Jirmala, Milana Tesaře (nedávno zesnulý otec kmenového redaktora *Reflexu* Milana Tesaře), Vlastu Průchovou, Inku Zemánkovou a další. Později jsme našli vzor v americké slavné Berklee College of Music, s níž jsme úzce spolupracovali. Podle nás pak byly založeny podobné školy v Plzni, Ostravě a Bratislavě. Některé naše metodické materiály převzaly vysoké školy v Rakousku, Maďarsku a v Západním Berlíně. **Máma moc tu školu nemusela,**

my děti jsme tě často doma nevidaly.

Přes den jsem byl ve škole, v noci natáčel a o vikendech psal muziku. To všechno skončilo po roce 1968, kdy mě ze školy vyhodili, a psát muziku pro rozhlas, který byl pro mě hlavním zadržovatelem hudby, jsem nesměl. Pak jsem měl najednou času dost.

Ano, v té době jste přivezli elektrický stroj na lepení pytlíků, na kterém jsme se střídali. Měl jsem spálené prsty, pauzu jsem si mohl dát vždycky až po jedné tisícovce vyrobených pytlíků. Jak ses zase dostal k muzice?

Tehdy nebyla tak silná televize, jako je dnes. Dominoval rozhlas a ten byl obsazený nomenklaturními kádry. V televizi to vždycky bylo, alespoň co se týče umělecké tvorby, volnější. Do té doby jsem pro ni moc nedělal. Jsem vděčný režisérce Věře Jordánové, jež byla natolik statečná, že mi dala muziku k cyklu Jana Eyrová a následně k seriálu *Krkonošské pohádky*. Tak odstartovala moje televizní kariéra. Napsal jsem celkem 1400 titulů, nejvíce samozřejmě pro rozhlas, potom pro dětskou redakci v televizi. K filmům jsem se dostal až později.

„JSEM ZE STARÉ ŠKOLY. RODINA JE ZÁKLAD. BEZ NÍ BYCH NEMOHL PRACOVAT.“

Učil jsi také na škole pro nevidomé. Je v tom nějaký rozdíl, učit hudbu lidem zdravým a s poškozeným zrakem?

U dětí trpících tímto handicapem dochází k pozitivní přeměně, jež se projevuje v tom, že tyto děti hudbu vnímají celou svou vnitřní bytostí a daleko více ji citově prožívají. Nejsou rozptylovány zrakovým vjemem a jejich hudební

interpretace bývá niternější, spon-tánnější, soustředěnější. Proto také učitelé, když na tuto vlastnost berou ohled, docílují dobrých pedagogických výsledků. Na střední hudební škole pro mládež s vadami zraku, kterou máš na mysli, jsem založil dívčí pěvecký kvartet Carmina lucis a napsal pro ně několik čtyřhlasých sborů „a cappella“, jež s velkým úspěchem dívky zpívaly

při různých koncertních příležitostech. Jejich obliba byla tak velká, že tyto sbory převzaly i některé pěvecké ženské soubory a dodnes je mají na repertoáru. I když interpretace pěveckých souborů je někde technicky daleko lepší, nikdy nedosáhla takové citové vřelosti, jako do hudby vložily ty slepé dívky. **Dnes si všichni stěžují na úpadek českého školství, především**

přírodovědných oborů. Jak je na tom vlastně hudební výchova? Platí ještě „Co Čech, to muzikant“?

Tyhle otázky jsou velice na místě, ale nevěnujeme jim dostatečnou pozornost. Každá epocha má svou kulturu, jež odráží aktuální lidský světá běh. Způsob života se vyvíjí, obsah toho, čemu říkáme kultura, se mění. Připomeňme si, jak žili naši dědové a babičky, jak pracovali, jak trávili svůj volný čas, a uvědomíme si, jakou změnou společnost za tu dobu prošla. Neskutečný technický vývoj a zbesilé tempo, ve kterém se dnes žije, zásadním způsobem mění obsah pojmu kultura. Celodenní tempo s řadou problémů, jež se nás přímo netýkají, a přesto nás zaměstnávají, jsou předmětem nedorozumění, sporů a náš organismus zatěžkávají. Na jedné straně nám přináší vzrušení a pocit, že jsem u toho, kde o něco jde, na druhou stranu nás unavují, opotřebovávají. Někdy mám pocit, že se lidstvo ubaví k smrti. Je tolik nabídek toho, co můžeme dělat. Dříve jsme žili sice v materiálním nedostatku, ale měli jsme čas na sebe, naše blízké na ten život, který se nás bezprostředně týkal. Teď nás stresuje, co se stalo na druhém konci světa.

A může k tomu nějak pomoci návrat k aktivnímu muzicírování?

Udělat mi obrovskou radost, když před dvěma lety na návrh ředitele ZUŠ v Praze 4 Josefa Zámečnicka byla tato škola přejmenována na ZUŠ Vadima Petrova. Vzal jsem to na sebe jako závazek, že můžu osobně přispět k tomu, aby se hudba provozovala aktivněji. Aby se třeba hra na klarinet nedostala na seznam umírajících řemesel, obrazně řečeno. Jedním z cílů současné výchovy uměleckých škol je priorita technické dokonalosti, a to i na úkor samotného přednesu skladeb. Často pro samotnou techniku uniká smysl provozování hudby jako citového prožitku. Proto jsem navrhl zorganizovat vystoupení žáků školy i v domovech důchodců apod., aby pocítili smysl vystoupení přes zpětnou vazbu citových reakcí svých posluchačů.

Kdybys ještě skládal hudbu, jaká by to byla?

Vždycky jsem hudbu psal tak, jak jsem cítil. Nebyl v tom žádný kalkul ani jsem nějak vědomě nehledal svůj styl. Hudba, kterou píšu, si mě našla sama. Těžko říct, čím se dá poměřit úspěch, ale pro mě největším uznáním a odměnou je, že lidé moji hudbu rádi poslouchají.

Nikdy jsem nepatřil mezi národní nebo zasloužilé umělce, neměl jsem granty od hudebního fondu, abych se mohl soustředit v nějaké vile či zámku svazu skladatelů na tvorbu závažného uměleckého díla. Psal jsem na objednávku, asi bychom řekli, že moje hudba je většinou komerční, protože převážně sloužila dramatickým dílům, ať v rozhlase, v televizi, nebo ve filmu. Mrzí mě, že jsem nenapsal víc koncertních skladeb, ale doháním to nyní, kdy s podporou a musím říct, že někdy pod dost nekompromisně dohledem dcery Tatjany, jež mi pomáhá moji hudbu šířit, původní scénickou hudbu upravuju na hudbu koncertní. Partitury převádíme do digitální podoby a hudební zápisy do elektronického záznamu, aby moje hudba dál žila i v této nové době. Pokud někdo příslušníkům mé generace nepomůže do toho digitálního světa hudbu převést, může se stát, že naše hudba umře společně s námi. Díky tomu je moje muzika dostupná, lze si ji pustit na YouTube a partitury i party stáhnout z webu. Orchestry ji mohou provozovat nejen u nás, ale po celém světě. V Americe, v Rusku i v Japonsku.

Co pro tebe znamená rodina?

Jsem ze staré školy. Rodina je základ. Bez ní bych nemohl pracovat. Měl jsem velké štěstí, že jsem si našel ženu, jež mně byla po celou dobu životní oporou, a společně jsme vždy překonali překážky, které běžně přináší život... Jsme rodiče tří dětí: Vadima, Tatjany a Kateřiny, pěti vnuků, jedné vnučky a dvou pravnuček... Máme se rádi a jsme v neustálém kontaktu. Ve svých 87 letech a po 65 letech společného manželství se cítím opravdu šťastný a mám pocit, že jsem udělal v životě to, co jsem měl. ✘

ZVEME VÁS!

REFLEX Ples

27. 2. 2020

Velký sál Lucerny

reflex.cz/ples